

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Marjukka Jouhkimo

YHDESSÄOLEMISEN TÄRKEYS

Haapajärven seniorikerholaisten kokemuksia kerhon toiminnasta

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

Marjukka Jouhkimo

Yhdessäoleamisen tärkeys – Haapajärven seniorikerholaisten kokemuksia kerhon toiminnasta

35 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Sosiaali- ja terveysala, sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2011

Ohjaaja: yliopettaja Tuija Nummela, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Lappeenrannan Haapajärvellä toimivan seniorikerhon osallistujien ja kerhon ohjaajan kokemuksia kerhon toiminnasta ja sen merkityksestä. Tavoitteena oli myös selvittää mahdollisia kehittämissuhteita kerhotoiminnalle.

Haapajärvellä toimiva seniorikerho on aloittanut toimintansa vuonna 2006. Kerho kokoontuu kerran viikossa ja ohjelmaa kerholle järjestetään vapaaehtoisvoimin. Kerhon tarkoituksena on olla tapaamispaikka Haapajärven kylän ja sen lähialueiden ikäihmisille.

Selvitys on laadullinen ja se toteutettiin teemahaastatteluin. Kerhon ohjaajaa haastateltiin yksilöhaastatteluna ja kerhon osallistujia ryhmähaastatteluna. Haastattelut tehtiin keväällä 2011. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisälönanalyysillä.

Selvityksen tuloksista keskeisin on se, että kerhon toiminta koetaan tärkeänä ja toimintaa halutaan jatkaa. Kerhon ohjaaja kokee mielekkäänä kerhon ohjaamisen. Toisaalta kerhon toimintaan ja sen jatkuvuuteen liittyvää vastuuta ohjaaja haluaisi jakaa useammalle.

Tämän selvityksen tuloksia on verrattu Keski-Suomen Elämän Virtapiirit – projektin tulosten kanssa. Elämän Virtapiirit, eli Elvi-projektissa, luotiin uusi toimintamalli haja-asutusalueiden ikäihmisten ryhmätoimintaan. Elvi-projektin tulokset ovat pitkälti samansuuntaisia tämän selvityksen tulosten kanssa, ja niitä on siksi verrattu keskenään.

asiasanat: vertaistoiminta, vapaaehtoistyö, seniorikerho

ABSTRACT

Marjukka Jouhkimo

The importance of being together- participants' experiences about the function of the Haapajärvi Senior Club, 35 pages

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Health Care and Social Services, Degree Programme in Social Services

Bachelor's Thesis 2011

Instructor: Principal Lecturer Tuija Nummela, Saimaa University of Applied Sciences

The purpose of this thesis was to find out how the participants and the director of the Senior Club experienced the functions of the club. The aim was also to find out the importance of this function for both participants and the director, and to gain ideas for development of the club functions.

The Haapajärvi Senior Club in Lappeenranta was established in 2006. The club gathers once a week and the activities of the club are organized by a volunteer worker. The purpose of the club is to be a meeting place for the elderly people living in Haapajärvi and the surrounding area.

This is a qualitative study and the information was gathered by theme interviews. The director of the club was interviewed individually and the participants of the club with a group interview. Data for this study were collected in the spring of 2011. The data was analyzed by data-driven content analysis.

The essential result of this report is the fact that the function of the club is important and the participants want it to continue. The director of the club thinks it is personally meaningful to lead the club. On the other hand the director would like to share the responsibility of the club function with other people.

The results of this report have been compared to results of a project called Central Finland's "Elämän Virtapiirit". In the "Elämän Virtapiirit" project, also known as Elvi-project, they created a new functional model for the elderly people's group activity in the sparsely populated areas. The results of the Elvi-project study are very similar to the results of this report, and useful for comparison.

Keywords: Peer Support, Senior Club, Volunteer Work

Sisällys	
1	JOHDANTO.....4
2	VERTAISTOIMINTA.....5
2.1	Määritelmä.....5
2.2	Vertaistoiminnan vaikutukset.....6
2.4	Tutkimuksia vapaaehtois- ja vertaistoiminnasta.....7
3	VAPAAEHTOISTYÖ.....9
3.1	Määritelmä.....9
3.2	Vapaaehtoistyöntekijän motiivit.....10
3.3	Vapaaehtoistyöntekijän jaksaminen.....13
4	HAAPAJÄRVEN KYLÄYHDISTYKSEN TOIMINTA.....14
4.1	Kyläyhdistys.....14
4.2	Seniorikerho.....15
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....16
5.1	Opinnäytetyön tavoite ja selvitystehtävät.....16
5.2	Aineiston keruu ja analysointi.....17
6	SELVITYKSEN TULOKSET.....21
6.1	Haastateltujen taustatietoja.....21
6.2	Merkitys osallistujille.....22
6.3	Merkitys seniorikerhon ohjaajalle.....25
6.4	Toiminnan kehittäminen.....26
7	YHTEENVETO JA POHDINTA.....28
	LÄHTEET.....31

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheeksi valitsin vapaaehtois- ja vertaistoiminnan ikääntyvien parissa. Aiheen valinta tukee vanhustyöhön suuntautumistani. Minua kiinnostaa erityisesti ikäihmisille järjestetty vertaistoiminta. Tässä työssä tulee esiin vapaaehtoistyöntekijän näkökulma vertaistoiminnassa. Aihe on ajankohtainen, sillä Euroopan Neuvosto on nimennyt kuluvan vuoden 2011 virallisesti vapaaehtoistyön teemavuodeksi (Kansalaisareena 2011).

Opinnäytetyössä selvitetään Haapajärvellä toimivan seniorikerhon merkitystä. Työn tavoitteena on selvittää, mikä merkitys seniorikerholla on sen osallistujille. Halutaan myös selvittää, miten kerhon ohjaaja kokee roolinsa vapaaehtoisena. Kerho toimii täysin vapaaehtoisvoimin. Opinnäytetyön aiheena on ikäihmisille suunnattu vertaistoiminta, jota järjestetään vapaaehtoisvoimin.

Lappeenrannan kaupungin vanhuspoliittisessa ohjelmassa vuosille 2006–2010 visioina ovat muun muassa voimavarakeskeinen ikääntyminen, ennaltaehkäisevä toiminta sekä kotona asumisen mahdollistuminen. Ikääntyneiden määrä suhteessa työikäiseen väestöön kasvaa, ja julkisten palvelujen rinnalle tarvitaan esimerkiksi vapaaehtoistyön panosta. (Lappeenrannan kaupungin vanhuspoliittinen ohjelma vuosille 2006-2010)

Vapaaehtoistyöllä ja vertaistoiminnalla on vahva ennaltaehkäisevä vaikutus ja ne tukevat ikäihmisen kotona asumista. Tässä opinnäytetyössä selvitetään haja-asutusalueella asuvien ikäihmisten kokemuksia kerhotoiminnasta. Tällaisen kerhotoiminnan voi ajatella kotonaan asuvien ikäihmisten vertaistoimintana.

Opinnäytetyöraportti koostuu teoriaosuudesta ja selvitysosasta. Teoriaosuudessa käsitellään vertaistoimintaa ja sen vaikutuksia sekä esitellään kaksi tutkimusta aiheeseen liittyen. Myös vapaaehtoistyön motiiveja ja vapaaehtoistoimijan jaksamista käsitellään teoriaosuudessa. Lisäksi esitellään Haapajärvellä toimivan seniorikerhon toimintaa. Selvitysosassa kerrotaan opinnäytetyöprosessista ja esitellään selvityksessä saadut tulokset.

2 VERTAISTOIMINTA

2.1 Määritelmä

Vertaistoinnaksi ajatellaan helposti eri sairauksiin sairastuneiden tai muita elämän kriisejä kokeneiden ryhmät. Vertaisryhmän yhteiseksi nimittäjäksi kuitenkin riittää sama elämäntilanne, esimerkiksi pienten lasten vanhemmuus tai eläkkeelle jääminen. Vertaistointia voidaan määritellä avuksi ja tueksi, jota samassa elämäntilanteessa olevat tai samankaltaisia kokemuksia kokeneet voivat toisilleen antaa. Toiminta perustuu yhteenkuuluvuuden tunteeseen ja sen tavoitteena on parantaa osallistujien hyvinvointia ja jaksamista. Vertaistoinnin edelläkävijäksi voidaan katsoa AA-liike (Alcoholics Anonymous), joka syntyi 1930-luvulla Yhdysvalloissa. Suomessa vertaistointia voimistui 1980- ja 1990-luvuilla sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tunnustettiin, että ammatillisen toiminnan rinnalla ihmisellä itsellään on mahdollisuus löytää ratkaisuja elämänsä pulmiin. (Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto 2011)

Vertaisryhmiä on monenlaisia ja niiden tavoitteet, kesto ja kokoonpanot vaihtelevat suuresti. Ryhmät voivat olla joko maallikon tai ammattilaisen ohjaamia. Vertaistointia on tärkeä ja kasvava toimintamuoto etenkin sosiaali- ja terveysalalla. Sillä on merkittävä vaikutus sekä yksilölle että yhteiskunnalle. Yksilölle merkittävää on arjessa jaksamisen ja selviytymisen lisääntyminen. Yhteiskunnallisesti tällainen toiminta on edullista, sillä ohjaajat ovat usein vapaaehtoisia. Toiminnalla on myös vahva ennaltaehkäisevä vaikutus. Tuen painopiste voidaan vertaistoinnin avulla siirtää aikaisemmaksi, jolloin ei välttämättä tarvitse turvautua julkisiin hoito- ja kriisipalveluihin. (Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto 2011)

Vertaistointia käsitteenä tuli Suomeen 1990-luvun puolivälissä. Tämä uusi auttamisen ja tuen muoto perustui siihen, että ihmiset pystyivät saamaan tukea vertaisiltaan, eli saman kokemuksen kokeneilta ihmisiltä. Tällä hetkellä vertaistoinnin käsite sekä aiheeseen liittyvä sanasto voivat aiheuttaa väärinkäsityksiä, koska samoilla sanoilla tarkoitetaan eri asioita. Puheessa vertaistointia, vertaistuki ja vertaisryhmät usein sekoittuvat. Marianne Nylund ja Susanna Hy-

väri ovat tutkineet aihetta ja päätyneet käyttämään käsitettä vertaistuki. Vertaistuki käsitteenä sisältää sekä vertaisuuden, että tuen. (Laatikainen, 2010, 11–12)

Tässä opinnäytetyössä käytetään kuitenkin termiä vertaistoiminta, koska vertaistuen yhdistän mielessäni enemmän elämän kriisitilanteisiin, joissa varsinaista tukea tarvitaan. Kohderyhmänä olevassa seniorikerhossa on kyse vertaisten kanssa yhdessä olemisesta ja toimimisesta. Seniorikerhon voi ajatella toimivan myös vertaisryhmänä. Kerhon osallistujat ovat itse keksineet nimen seniorikerho. Nimi itsessään määrittelee osallistujia yhdistävän tekijän.

2.2 Vertaistoiminnan vaikutukset

Vertaistoiminnalla on vahva ennaltaehkäisevä vaikutus, mutta on muistettava, että se ei ole terapiaa. Vertaistoiminnan vaikutuksista suurin on se, että vertainen ymmärtää paljon paremmin kuin kukaan läheinen tai ammattilainen. Saman kokenut voi usein ymmärtää jo puolesta sanasta. Vertaisten keskinäinen apu lisää itsetuntoa ja tunnetta omasta pätevyydestä. Vertaisryhmässä se, joka auttaa, tulee itsekin autetuksi. Myös toisten samankaltaisia asioita kokeneiden tapaaminen auttaa: ”En olekaan tulossa hulluksi” tai ”En olekaan ainut” – kommentit ovat tavanomaisia oivalluksia vertaisryhmissä. (Laatikainen, 2010)

Vertaisryhmät voivat toimia linkkeinä virallisen, eli ammatillisen, ja epävirallisen, eli läheisten, tuen välissä. Yhteistyötä julkisten palvelujen kanssa kannattaa tehdä, sillä viranomaiset voivat auttaa muun muassa vertaisryhmiin ohjaamisessa. Toisaalta vertaisryhmistä voidaan ohjata julkisten palvelujen piiriin, jos huomataan, ettei pelkkä vertaistuki ole riittävää. (Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto 2011)

Kansalaisjärjestötoiminnan strategiassa (2010) todetaan vertaistuesta osuvasti: *Vertais- ja tukihenkilötoiminta tuottaa ruohonjuuritasolla yhteiskuntaan hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa, jota viranomaistoiminta ei kykene tuottamaan. Vertaistuki ei ole tärkeää vain ongelmatilanteissa, vaan se toimii myös arkipäivän elämänlaadun vahvistajana.* (Laatikainen, 2010, 11)

Vertaistoiminta täydentää ammatillisia palveluja, ja se ei kilpaile niiden kanssa. Vahvuuksia, joita vertaistoiminnasta voidaan mainita verrattuna julkisiin palveluihin, ovat tasa-arvoisuus, myötäeläminen ja toisten ymmärtäminen. Vertais-

toiminta on nimensä mukaan vertaisten kanssa yhdessä kokemista, siinä ei asetuta ammattirooleihin. (Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto 2011)

2.4 Tutkimuksia vapaaehtois- ja vertaistoiminnasta

Vapaaehtoistyötä ja vertaistoimintaa on Suomessa tutkittu jonkin verran, vaikka termit ovatkin vielä verraten uusia. Etsin tutkimuksia, joissa on tutkittu erityisesti ikäihmisten parissa tapahtuvaa vapaaehtois- ja vertaistoimintaa. Löysin joitakin tutkimuksia, joista kahteen tutustuin syvemmin.

Ensinnäkin tutustuin vuosina 2005–2007 toteutettuun Keski-Suomen Elämän Virtapiiri-projektiin. Keski-Suomen Elämän Virtapiiri-projekti, eli Elvi, oli maakunnallinen kehittämisprojekti, jonka rahoittajana toimi Raha-automaattiyhdistys. Hallinnoinnista vastasi Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys ry. Elvi-projekti laajensi ja sovelsi Elämän virtapiiri -pilottiprojektin toimintamallia. Pilottiprojekti toimi vuosina 2002–2004 ja sitä hallinnoi 4H-yhdistys. Pilottiprojektin toimintamalli käsitti ikääntyneille kohdennettua voimavaraistavaa ja aktivoivaa ryhmätoimintaa sekä vertaistukea. Ryhmätoimintaa vietiin haja-asutusalueille. (Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys 2011)

Ikäihmisten hoitoa ja palvelua koskevat laatusuosituksot, Sosiaalialan kehittämisprojekti, Terveys 2015 -kansanterveysohjelma ja Valtioneuvoston kanslian tulevaisuusselonteko ovat kaikki ohjelmia, joiden kantavana ajatuksena on ikääntyvien ihmisten kotona asumisen tukeminen. Elvi-projekti pyrki osaltaan löytämään keinoja tukea haja-asutusalueiden ikäihmisten kotona asumista. Elvi-projektin päämääränä oli tukea kotona asuvien ikääntyvien arkea ja toimintakykyä vapaaehtois- ja vertaisryhmätoiminnan avulla. Tavoitteena oli luoda verkostoitunut palvelumalli ennaltaehkäisevään ja voimavaraistavaan seniori- ja vanhustyöhön. Toiminnan lähtökohtana olivat maaseudun ja erityisesti kylien omat voimavarat ja verkostot. (Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys 2011)

Elvi-projektista ja etenkin sen tuloksista löytyi paljon samankaltaisuuksia tämän opinnäytetyön kanssa. Tehtyjen haastattelujen tuloksia verrattiin Elvi-projektista saatujen tulosten kanssa.

Toinen tutkimus on julkaistu 1990-luvulla. Eläketurvakeskus yhdessä Vanhustyön keskusliiton kanssa on tehnyt tutkimuksen ”Mistä apua vanhana?”, jossa selvitettiin vanhusten avuntarpeita eri asioissa ja nuorempien eläkeläisten mahdollisuuksia toimia vapaaehtoisina auttajina. Tutkimuksen loppuraportti on julkaistu vuonna 1995. Jo tuolloin on tunnustettu, että vanhustenhuollon järjestäminen on tulevien vuosikymmenten suuri haaste. Vanhusten palveluissa pyritään muuttamaan palvelurakennetta laitospainotteisesta avohuoltoon suosivaksi, mikä lisää paineita kotona asumista tukevien palveluiden järjestämiseen. (Forss, Karjalainen & Tuominen, 1995, 7)

Siirryttäessä laitospainotteisesta enemmän avohuollon palveluja suosivaksi tulee tarve kehittää nykyistä palvelujärjestelmää. Yksi keino, joilla avohuollon palveluja voidaan kehittää, on vapaaehtoistyöhön panostaminen ja sen kehittäminen. Tutkimuksen tarkoituksena olikin selvittää, olisiko eläkeläisten suuresta joukosta löydettävissä lisäresursseja vanhusten palveluiden järjestämiseen. ”Mistä apua vanhana?” – tutkimuksessa selvisi, että eläkeläisten avuntarve keskittyy kolmenlaisiin tilanteisiin. Raskas kotiapu, johon kuuluu esimerkiksi siivous, mahdollistaa arkipäivän elämässä selviytymisen. Toinen suuri kokonaisuus liittyy liikkumiseen kodin ulkopuolella ja erilaisten asioiden toimittamiseen. Kolmas avuntarpeen muoto koskee kevyempiä, lähinnä sosiaaliseen kanssakäymiseen ja pieniin askareisiin liittyviä asioita. (Forss ym, 1995, 115–116)

Tutkimuksen mukaan asiointiapua ja ihmisten väliseen kanssakäymiseen on tarjolla vapaaehtoista apua. Raskas kotiapu, kuten siivous, sen sijaan näyttää jäävän ulkopuolisten ammattilaisten voimin hoidettavaksi. Alueellisia eroja vapaaehtoistyössä on. Tutkimuksen mukaan vapaaehtoistyön tulevaisuus näyttää parhaimmillaan valoisalta, koska ihmisillä on runsaasti valmiutta auttamiseen. Eläkeläisten vapaaehtoistyö vaatii onnistuakseen kuitenkin organisointia liittyen erilaisiin korvauksiin ja toimintaa rajoittaviin säännöksiin. (Forss ym. 1995, 117–118)

3 VAPAAEHTOISTYÖ

3.1 Määritelmä

Vapaaehtoistyö on palkatonta toimintaa, jota tehdään tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin. Vapaaehtoistyöhön osallistuvat toimivat täysivaltaisina subjekteina, ja itsemääräämisoikeuden on toteuduttava niin auttajan kuin autettavankin osalta. (Lehtinen 1997, 20)

Lehtinen (1997, 11) esittelee kirjassaan Habermanin ja Parsbyn (1987) määritelmän vapaaehtoistoiminnan sosiaalipoliittisesta asemasta. Heidän mukaansa vapaaehtoistoiminta on yksi kolmesta auttamisen muodosta. Muut auttamisen muodot ovat julkinen apu, jolla tarkoitetaan ammattiapua, ja henkilökohtainen apu, johon luetaan muun muassa perheen ja suvun antama apu. Vapaaehtoistoiminnan tulisi toimia julkisten palvelujen ja luonnollisen avun, eli perheen ja ystävien antaman tuen täydentäjänä. (Lehtinen 1997, 10–11)

Ongelmana sekä maaseudun asukkaiden palvelujen turvaamisen että kolmannen sektorin näkökulmasta on se, että Suomessa on alueita ja palveluja, joissa julkiset palvelut eivät riitä ja yksityiselle palvelutuotannolle ei ole edellytyksiä. Järjestöjen palvelutuotantoa syntyy usein juuri tällaisiin tilanteisiin ja sinne, missä taloudellista voittoa tavoittelevia yrityksiä ei ole. Yritystoimintaa ei ole joko toiminnan heikon tuottavuuden, pitkien välimatkojen tai harvan asutuksen takia. (Pihlaja, 2010, 95)

Suomessa vanhuspalveluiden tavoitteena on tukea ikääntyvien kotona asumista mahdollisimman pitkään. Maaseudulla asuvasta ikääntyvästä väestöstä osa asuu edelleen puutteellisissa oloissa. Naapurit ja sukulaiset ovat kaukana, jolloin päivittäistä apua ei voida laskea heidän varaansa. Kunnat eivät pysty tarjoamaan kaikkia niitä palveluja, joita ikäihmiset tarvitsisivat kotona selviytyäkseen. Esimerkiksi siivousapu ja pienet korjaustyöt ovat tyypillisiä tehtäviä, joista kuntien kotipalvelussa on monissa maaseutukunnissa jouduttu luopumaan. Jos yksityisiä palveluja näihin tarpeisiin ei synny riittävästi tai jos asiakkailta perittävät maksut eivät riitä palveluja kattamaan, on ratkaistava, kuka tällaiset palvelut tuottaa ja miten ne rahoitetaan. (Pihlaja, 2010, 97)

Esimerkiksi siivouspalveluja tarvitsevalle vanhukselle voi siivousapua tärkeämpää olla se, että joku tulee käymään ja että hänellä on tilaisuus päästä puhumaan ja tulla kuulluksi. Taloudellista tehokkuutta ja suoritteita laskevat järjestelmät eivät ota riittävästi huomioon näitä ihmisen hyvinvoinnin kannalta keskeisiä tarpeita. Seuraukset ovat nähtävissä paitsi inhimillisellä tasolla ihmisten kasvavana yksinäisyytenä, pitkällä aikavälillä myös tehostettujen palvelujen tarpeen kasvuna. Lyhyen tähtäimen säästöt voivat siis pitkällä aikavälillä aiheuttaa ongelmien pahenemisen ja kustannusten kasvun. Kolmas sektori ulottaa toimintansa myös sellaisiin palveluihin, jotka eivät ole liiketaloudellisesti kannattavia ja joita ei ole haluttu järjestää julkisin varoin. (Pihlaja, 2010, 98)

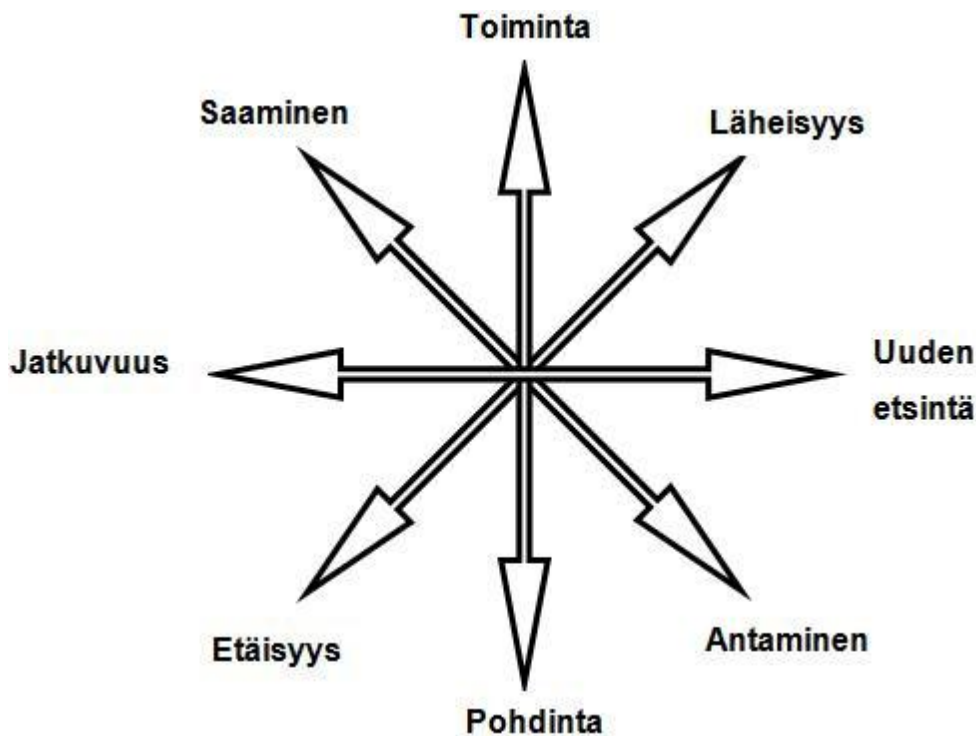
3.2 Vapaaehtoistyöntekijän motiivit

Yeung on tutkinut paljon vapaaehtoistoimintaa. Hänen tutkimuksessaan haasteltiin suomalaisia evankelisluterilaisen kirkon vapaaehtoistyöntekijöitä. Haastateltavien joukko oli kirjava: 14 miestä, 4 naista, iältään he olivat 29–68-vuotiaita. Kuuluminen kirkon tai sen kirkollisten yhdistysten vapaaehtoiisiin oli yhdistävä tekijä. Muuten haastateltavat olivat keskenään hyvin erilaisia toimijoita. Haastatteluissa ilmeni, ettei haastateltuja voi kuvata äärimmäisen uskonnollisiksi tai kirkkoon suuntautuneiksi vapaaehtoisiksi. Tämä heterogeenisuus suhteessa kirkkoon lisäsi aineiston moninaisuutta. (Nylund & Yeung 2005, 105–107)

Teemahaastatteluin toteutetun tutkimuksen tavoitteena oli ymmärtää vapaaehtoistoiminnan yksilötason kokemuksia ja merkityksiä. Haastattelujen pääteemat käsittivät laajasti vapaaehtoistoimijoiden kokemuksia: vapaaehtoistoiminnan kiinnostavuutta, sitoutumista ja jatkuvuutta, sosiaalisia suhteita, omakuvaa vapaaehtoistoimijana sekä toiminnan tuomia iloja, hyötyjä ja vaatimuksia. (Nylund & Yeung 2005, 106)

Yeung (2005) kehitti vapaaehtoismotivaation timanttimallin haastateltuaan vapaaehtoistoimijoita. Näistä haastatteluista nousi esiin 767 erilaista ilmaisua motiiveista. Näitä Yeung nimittää merkitysyksiköiksi. Motivaatioilmauksien, eli merkitysyksiköiden analysoinnin tuloksena hän päätyi neljään perusolottuvuuteen:

saaminen - antaminen, jatkuvuus - uuden etsintä, etäisyys - läheisyys ja pohdinta - toiminta. (Nylund & Yeung 2005, 106)

Kuva 1. Vapaaehtoismotivaation timanttimali (Nylund & Yeung 2005)

Oikealle osoittavat neljä motivaation ääripäätä kuvaavat vapaaehtoistoimijan ulospäin suuntautuneisuutta: kohti sosiaalista toimintaa, toisten ihmisten läheisyyttä, uuden etsintää ja toisille antamista. Vasemmalle osoittavat neljä ääripäätä ovat puolestaan suuntautuneet vapaaehtoistoimijaa itseään kohti. Näihin ääripäihin kuuluvat sisäinen pohdiskelu, etäisyys toisista, tuttujen asioiden jatkuvuus ja itselle saaminen. (Nylund & Yeung 2005, 108)

Motivaatitimantin perusulottuvuuksista saaminen-antaminen esiintyi haastattelulaineistossa eniten. Vapaaehtoistoiminta koettiin itsensä toteuttamisena ja henkilökohtaisen hyvinvoinnin lisääntymisenä positiivisten kokemusten kautta. Haastatteluissa nousi esiin ajatus, että vapaaehtoistoimija saa itselleen jotakin hyvää vähintään yhtä paljon kuin antaa muille. Myös autettavilta saatu kiitollisuus lisäsi toiminnan merkittävyyttä vapaaehtoistoimijan elämässä. Aineistossa

esiintyi myös ajatus siitä, että kun auttaa toisia, voi itsekin joskus odottaa apua toisilta. Tämä antamisen ja saamisen vastavuoroisuus korostui. (Nylund & Yeung 2005, 109–111)

Jatkuvuus-uuden etsintä kuvaa vapaaehtoistoimijoiden toivetta jatkuvuudesta ja toisaalta jonkin uuden löytymistä. Osa haastatteluista koki vapaaehtoistoiminnan osaksi omaa identiteettiään ja elämäntapaansa. Vapaaehtoistoiminta koettiin palkkatyön korvaamisena ja etenkin sen jatkeena. Työn merkitys omassa elämässä korostuu eläkkeelle jäädessä. Palkkatyön tilalle tulleen vapaaehtoistoiminnan avulla voi ylläpitää omaa hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Motivaatioulottuvuuden vastakkaisessa päässä vapaaehtoistoiminta koettiin uusina asioina. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa joillekin vastapainoa suhteessa omaan elämäntilanteeseen ja toisille taas laajennusta omaan elämänpiiriinsä. Vapaaehtoistoiminta koettiin mahdollisuutena oppia uutta. (Nylund & Yeung 2005, 112–113)

Etäisyys-läheisyys – ulottuvuus sisältää kokemuksia vapaaehtoistoiminnan joustavuudesta ja tietynlaisesta sitoutumattomuudesta, mutta myös toisten ihmisten kanssa käytävästä sosiaalisesta vuorovaikutuksesta ja sen tärkeydestä. Joustavuus koettiin niin, että vapaaehtoistoimija voi itse asettaa rajoja toiminnalle. Vapaaehtoistoimijat pitivät tärkeänä sitä, että toimintaan pystyy osallistumaan omien voimavarojensa mukaan sitoutumatta toimintaan liiaksi. Sosiaalinen läheisyys sisältää toiveita ryhmään kuulumisesta ja uusien ihmisten tapamisesta. Sosiaalinen toiminta koettiin voimavarana, jonka avulla toimintaa jaksaa edelleen jatkaa. (Nylund & Yeung 2005, 114–115)

Pohdinnan ja toiminnan ulottuvuuteen sisältyy ajatus siitä, että vapaaehtoistoimijoiden oma hyvinvointi ja itsensä hoitaminen on pitkälti sidoksissa toisten hyvinvointiin – ja toisin päin. Pohdinnan ääripäähän sisältyvät muun muassa toimijan arvot sekä henkilökohtaisten asioiden läpikäyminen vapaaehtoistoiminnan avulla. Toisaalta vapaaehtoistoiminnan viehätys on juuri sen toiminnallisuudessa. Toiminta voi täyttää vapaata, joutilaaksi koettua aikaa, mikä on seurausta esimerkiksi eläkkeelle siirtymisestä. Haastatteluissa painotettiin asioiden tekemistä, se koettiin innostavaksi. (Nylund & Yeung 2005, 116–117)

3.3 Vapaaehtoistyöntekijän jaksaminen

Vapaaehtoistoiminta on hyvä lisä ammattityöntekijöiden tuottamien palvelujen rinnalla, mutta se ei kuitenkaan voi eikä saa korvata sitä. Tämän hyväksyminen auttaa vapaaehtoistyöntekijää jaksamaan työssään. Kuitenkin rajan vetäminen siihen, mitä toimintaa voidaan vapaaehtoisvoimin järjestää ja mihin puolestaan tarvitaan ammattityöntekijöitä, on vaikeaa. (Lehtinen 1997, 20)

Myös vertaisohjaajan elämässä voi tapahtua muutoksia, joiden käsittelyyn hän tarvitsee enemmän aikaa ja voimavaroja. Jos oma aika ei enää riitäkään vertaisryhmälle, se kannattaa ja pitää ilmoittaa avoimesti. Tilanteessa, jossa oma voimavarat eivät enää riitä ryhmän toiminnan jatkamiseen, voi järjestävän tahon kanssa pyrkiä etsimään uuden henkilön tähän tehtävään. (Laatikainen 2010, 69)

Säännöllinen työnohjaus tai mahdollisuus keskustella omassa vertaistyössään kohtaamistaan tilanteista auttaa selvittämään vaikeitakin kohtia. Työnohjauksella tai vastaavanlaisella keskustelumahdollisuudella varmistetaan ohjaajan oma jaksaminen. (Laatikainen 2010, 69)

Vapaaehtoistyön työnohjausta on kirjallisuudessa käsitelty hyvin vähän. Sen kirjoitetaan toimivan samojen mallien mukaan kun ammatillisessa työnohjauksessa. Vapaaehtoistyölle on ominaista se, ettei sen tekijöillä ole työhön liittyvää ammatillista koulutusta. Tekijät eivät myöskään saa palkkaa. Heidän toimintamotiivinaan on halu auttaa ja löytää uutta sisältöä elämäänsä. Vapaaehtoistyön työnohjaukselta vaaditaan tukea toimijan omaan henkilökohtaiseen kasvuun. (Lahtinen 2003, 62)

Lappeenrannassa vapaaehtoisina toimivat saavat vertaistukea vapaaehtoiskeskuksesta. Lappeenrannassa toimii kaksi vapaaehtoiskeskusta, Kuutinkulma ja Norpannurkka. Vapaaehtoiskeskusten kanssa yhteistyössä ovat Lappeenrannan kaupunki, seurakunta sekä Suomen Punaisen Ristin Lappeenrannan osasto. Vapaaehtoiskeskuksissa järjestetään erilaisia teemapäiviä, ohjelmatuokioita ja askartelua. (Etelä-Karjalan Seniori-info)

Vapaaehtoisille järjestetään vapaaehtoiskeskuksessa Into-iltoja, joissa vapaaehtoiset saavat vertaisten kesken jakaa kokemuksia. Varsinaisen vertaistuen lisäksi illan ohjelmaan kuuluu myös esimerkiksi tietoa jostain aiheesta ja yhdessä tekemistä. Tämänkaltaisen vertaistoiminta vapaaehtoisten kesken voi toimia ryhmätyönohjauksena. Into-iltoja järjestetään muutaman kerran aina syksyisin. Kevään osalta vapaaehtoiskeskus Kuutinkulman ohjelmaan kuuluu vapaaehtoistyön peruskurssi. Kurssi järjestetään yhdessä SPR:n ja seurakunnan kanssa. Kuutinkulma järjestää vapaaehtoisilleen myös yhteisen jouluaterian ja keväisin Hiirenkorva-tapaamisen. Hiirenkorva-tapaaminen on yhdessä tekemistä luonnon helmassa.

4 HAAPAJÄRVEN KYLÄYHDISTYKSEN TOIMINTA

Haapajärven kylä sijaitsee noin 20 kilometriä Lappeenrannan keskustasta Vainikkalan suuntaan, aivan itärajan tuntumassa. Kylän yksi suurimmista elinkeinoista on maatalous, mutta osa asukkaista käy myös töissä kaupungissa tai lähikylässä Vainikkalassa. Haapajärvellä on noin 90 ympärivuoden asuttua taloutta, joten vakituisia asukkaita on noin 240. (Etelä-Karjalan maakuntaportaali 2011)

4.1 Kyläyhdistys

Haapajärven kyläyhdistys on toiminut vuodesta 1999. Ennen sitä Haapajärvi kuului Haapajärven-Kasukkalan kylätoimikuntaan. Haapajärven kyläkoulu lopetti toimintansa 1999. Koulun jäätyä tyhjilleen Haapajärvi aloitti omana kyläyhdistyksenä ja vuokrasi Lappeenrannan kaupungilta koulun käyttöönsä. Koulurakennus muutettiin kylätaloksi. Kylätalolla järjestetään erilaisia tapahtumia, muun muassa markkinoita ja myyjäisiä. Erilaisilla myyjäisillä rahoitetaan kyläyhdistyksen toimintaa. Kansalaisopisto järjestää talolla myös jumppaa ja käsitöitä.

4.2 Seniorikerho

Haapajärven kylällä aloitettiin kerhon toiminta helmikuussa 2006. Kylältä oli tuolloin loppunut Martta-kerhon ja lähetyspiirin toiminta, eikä kylän ikäihmisille ollut enää mitään kokoontumispaikkaa. Kyläkoulu oli tyhjillään, ja Haapajärven Kyläyhdistys mietti sille käyttöä. Eräs kyläläisistä keksi, että koululla voisi alkaa järjestää päiväkahveja ja siinä voisi olla aina joku teema. Kerho aloitti muutama ihmisen ryhmästä ja nykyään kerhossa käy kymmenkunta kyläläistä. Parhaillaan osallistujia on ollut lähes kolmekymmentä. Idean kerhosta saanut kyläläinen on toiminut vapaaehtoisena kerhon ohjaajana toiminnan alusta alkaen. Mukana toiminnassa on ollut myös toinen ohjaaja, mutta ohjelman suunnittelun päävastuu on idean saaneella.

Kerhossa kävijät asuvat Haapajärven ja Kasukalan alueella. Matkaa kotoa koululle, jossa kerho kokoontuu, tulee joillakin osallistujilla lähemmäs kaksikymmentä kilometriä. Osa tulee pyörällä, toiset omalla autolla. Kerhossa kävijät ovat keskenään sopineet kimpakyytejä, että mukaan pääsisivät myös he, joilla ei omaa autoa ole. Myös pariskunnat käyvät kerhossa yhdessä.

Kerhon kanssa yhteistyössä ovat muun muassa palveluneuvontapiste Isoapu. Isoapu on neuvontapiste, josta ikäihmiset ja heidän läheisensä voivat kysyä neuvoa ja ohjausta esimerkiksi kotiin saatavista palveluista ja taloudellisista etuuksista. Neuvonnan avulla tuetaan kotona asumista ja edistetään ikääntyneen hyvinvointia. Palvelu on maksutonta. (Etelä-Karjalan Seniori-info 2011)

Aiemmin kerhon kanssa yhteistyössä on ollut mukana myös vapaaehtoiskeskus Kuutinkulma. Syy yhteistyöhön Kuutinkulman kanssa oli se, että seniorikerhon ohjaaja toivoi tukea ohjelman järjestämiseen ja uusia ideoita. Tilanne oli kuitenkin väliaikainen, jonka jälkeen seniorikerho on taas itse järjestänyt ohjelmansa.

Kerhon tarkoituksena on olla kohtaamispaikka kylän ikäihmisille; kahvitellaan ja vaihdetaan kuulumisia. Ulkopuolisia puhujia ja esiintyjiä kerhossa on lähes joka kerta. Ohjelma on pyritty järjestämään monipuoliseksi, jotta se kiinnostaisi mahdollisimman monia. Seurakunnan työntekijä käy kerhossa säännöllisesti kuu-kauden toisena keskiviikkona. Ohjelmaa pyritään järjestämään osallistujien toiveiden mukaan.

Osallistujia kerhossa on nykyään reilu kymmenkunta. Osallistujien määrä vaihtelee esimerkiksi lastenlasten hoitamisen, sairastelun, tai matkustelujen vuoksi. Kerho kokoontuu Haapajärven koululla joka keskiviikko.

Samaan aikaan kerhon kanssa kylätalolla käy Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin liikkuva palveluyksikkö Mallu-auto. Mallu-auto on matkailuauto, joka toimii sairaanhoitajan ja vanhustenpalvelujen palveluohjaajan vastaanottona. Sairaanhoitaja antaa monipuolista terveysneuvontaa ja esimerkiksi vastaanottaa uusittavia reseptejä. Palveluohjaaja neuvoo muun muassa Kelan etuusasioissa ja tarvittaessa avustaa hakemusten täyttämässä. Lisäksi häneltä saa tietoa omaishoidontukiasioista, kotitalousvähennyksestä sekä kotihoitokeskusten toiminnasta. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri on maantieteellisesti laaja alue. Mallu-autolla palveluja pystytään viemään maakunnan laitamien haja-asutusalueille. Auto kiertää aikataulun mukaan ja on sovituilla paikoilla noin kahden viikon välein. (Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri 2011)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Opinnäytetyön tavoite ja selvitystehtävät

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Haapajärvellä toimivan seniorikerhon osallistujien kokemuksia toiminnasta; miten ikäihmiset kokevat toiminnan ja mitä se heille merkitsee? Kerhoon osallistuvien lisäksi haastateltiin myös kerhon ohjaajaa. Häntä haastatteleamalla saatiin vapaaehtoistyön näkökulmaa esiin. Hänen ajatuksensa nimenomaan vapaaehtoisena toiminnan järjestäjänä kiinnostivat. Mikä vetää ihmistä vapaaehtoistyöhön? Mikä motivoi? Tämän työn selvitystehtävät ovat:

1. Mikä merkitys seniorikerholla on kerhon osallistujille?
2. Mikä merkitys kerholla on kerhon ohjaajalle?
3. Miten seniorikerhon toimintaa voisi kehittää?

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää seniorikerhon osallistujien kokemuksia kerhosta. Haastateltavat olivat haastattelun aikaan iältään 63–89-vuotiaita, ja heitä yhdistää asuminen Haapajärvellä tai sen lähiseudulla.

5.2 Aineiston keruu ja analysointi

Kyseessä on laadullinen selvitys. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran mukaan laadullisen, eli kvalitatiivisen selvityksen tyypillisiin piirteisiin kuuluu se, että aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa käyttämällä erilaisia haastatteluja, tai esimerkiksi havainnointia. Haastatteluissa tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät esille. Laadullisen selvityksen lähtökohtana ei ole teorian testaaminen, vaan aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Sitä, mikä on tärkeää, ei määrää tutkija. Tyypillistä on myös se, että kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, eikä käytetä satunnaisotantaa. Tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä ja suunnitelmia muutetaan olosuhteiden mukaan joustavasti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 155)

Haastattelun suurena etuna muihin tiedonkeruumenetelmiin verrattuna on se, että aineiston keruuta voidaan säädellä joustavasti. Haastatteluaiheiden järjestystä on mahdollista säädellä, jolloin haastattelutilanne muodostuu luontevaksi keskusteluksi. Myös haastateltavien vastauksia on mahdollista tulkita ja tarkentaa haastattelun edetessä. (Hirsjärvi ym. 2005, 194)

Kävin syksyllä 2010 tutustumassa kerhoon ja esittämässä kiinnostukseni kerhoa kohtaan. Kerhon osallistujat kiinnostuivat ja antoivat suostumuksensa haastatteluun. Sovimme, että menen haastattelemaan ryhmää kerhon kokoontumisaikana keväällä 2011. Kerholaiset siis tiesivät haastattelun ajankohdan etukäteen ja sen, ettei sille päivälle ollut muuta ohjelmaa suunniteltu. Oli odotettavaa, että kaikki kerhoon tulevat haluavat osallistua haastatteluun. Kerroin kuitenkin ennen haastattelua, että osallistuminen on vapaaehtoista.

Kerhossa kävijöitä haastattelin ryhmähaastatteluna. Koska ryhmän ohjaaja koee olevansa yksi ryhmäläisistä eikä ulkopuolinen kerhon järjestäjä, hän osallistui myös ryhmähaastatteluun. Hirsjärvi ja Hurme (2000) ovat todenneet, että

vanhukset, vammaiset ja johtavassa asemassa olevat ovat usein vastahakoisia osallistumaan ryhmähaastatteluun. Tässä työssä haastatellun ryhmän jäsenet kuitenkin tunsivat toisensa entuudestaan, joten osallistuminen ryhmähaastatteluun oli luontevaa.

Haastattelut toteutin teemahaastatteluina. Merton, Fiske & Kendall (1956) kuvaavat teemahaastattelun ominaispiirteitä seuraavasti: Ensinnäkin tiedetään, että haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen. Toiseksi haastattelija on alustavasti selvittellyt tutkittavan ilmiön oletettavasti tärkeitä osia, rakenteita ja kokonaisuutta. Tämän sisällön- tai tilanneanalyysin avulla haastattelija on päätenyt tiettyihin oletuksiin siitä, mitä seurausta tilanteella on ollut siinä mukana olleille. Analyysinsa perusteella haastattelija kehittää haastattelurungon. Neljänneksi ja viimeiseksi haastattelu suunnataan tutkittavien henkilöiden subjektiivisiin kokemuksiin tilanteista, jotka haastattelija on ennalta analysoinut. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47)

Tässä selvityksessä kohteena on Haapajärvellä toimiva seniorikerho, jonka osallistujien ja ohjaajan kokemuksia kerhon merkityksestä heidän elämässään selvitetään. Oli odotettavaa, että kerhon merkitys näkyi monella tavalla sekä kerhon osallistujien että kerhon ohjaajan haastatteluissa. Haastattelurungoksi muotoutui kolme selvitystehtävää: kerhon merkitys osallistujille, kerhon merkitys ohjaajalle sekä kehittämissuhteita kerhon toimintaa ajatellen.

Ennen ryhmähaastattelua osallistujia pyydettiin täyttämään pieni lomake heidän taustatiedoistaan. Lomakkeessa kysyttiin muun muassa osallistujan ikää, sukupuolta, sekä syitä kerhossa käymiseen. Näiden tietojen avulla pystyttiin hahmotamaan haastatteluun osallistujien joukon paremmin.

Sekä ohjaajan yksilöhaastattelun että osallistujien ryhmähaastattelun tallensin nauhurilla. Nauhoitetun aineiston litteroin, eli kirjoitin puheen sana sanalta. Nauhoittamalla ja sitten litteroimalla haastatteluaineiston haastateltavien puheet ja tarkat ilmaukset saa tallennettua parhaiten.

Aineiston analyysin aloitin lukemalla litteroidut haastattelut, sekä yksilö- että ryhmähaastattelut, ja vertaamalla niistä saatua aineistoa selvitystehtäviin. Ryh-

mähaastattelun osalta huomasi saaneeni selvitystehtävään, eli siihen mitä kerho merkitsee osallistujille, hyvin vastauksia. Kerhon merkitystä osallistujien elämässä kuvailtiin monin eri ilmauksin.

Ryhmän ohjaajan haastattelun litteroidusta aineistosta sain paljon tärkeää aineistoa työtä varten. Kerholla on myös ohjaajan elämässä oma merkityksensä. Kolmanteen selvitystehtävään, eli siihen, miten kerhon toimintaa voisi kehittää, tuli vähemmän vastauksia. Osallistajat korostivat toiminnan jatkuvuutta. Joitakin ehdotuksia ohjelman sisältöön liittyen nousi esiin.

Analyysimenetelmänä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysia, joka voidaan Tuomen ja Sarajärven mukaan (2006, 110–111) jakaa kolmeen vaiheeseen: 1) aineiston redusointi, eli pelkistäminen, 2) aineiston klusterointi, eli ryhmittely ja 3) abstrahointi, eli teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston pelkistämisen tein niin, että poimin litteroidusta aineistosta kaikki sanatarkat ilmaukset, jotka vastasivat johonkin kolmesta selvitystehtävästä. Jokaisen selvitystehtävän ilmaukset kirjoitin omiksi listoiksi paperille. Näistä sanatarkoista ilmauksista muodostin kustakin pelkistetyin ilmauksen.

Aineiston klusteroinnissa eli ryhmittelyssä pelkistetyistä ilmauksista etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat ryhmitellään ja yhdistetään alaluokaksi, joka nimetään luokan sisältöä kuvaavasti. Aineiston klusterointia seuraa aineiston abstrahointi, jossa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto, ja tämän tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Muodostetuista alaluokista jatketaan muodostamalla yläluokkia. Näistä yläluokista puolestaan edelleen muodostetaan pääluokkia. Abstrahointia, eli käsitteellistämistä voidaan jatkaa yhdistelemällä luokituksia niin kauan kuin se aineiston sisällön näkökulmasta on mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 112–114)

Esimerkki aineiston redusoinnista, eli pelkistämisestä:

ALKUPERÄISILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS
<i>Kerho tuop niinku vaihtelua arkipäivään</i>	Vaihtelua arkipäivään
<i>Et sit pittää olla joku aihe et ne ihmiset tulloo.</i>	Aihe, mikä saa ihmiset tulemaan kerhoon
<i>Ja sit yritettiin tehä semmosta kimppakuletusta et joku auto.</i>	Yhteiskyytien järjestämisyritys

Esimerkki aineiston klusteroinnista eli ryhmittelystä

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA
Vaihtelua arkipäivään	Virkistys
Aihe, mikä saa ihmiset tulemaan kerhoon	Ohjelman tärkeys
Yhteiskyytien järjestämisyritys	Kerhoon kulkeminen

Esimerkki aineiston abstrahoinnista

ALALUOKKA	PÄÄLUOKKA
Virkistys	Merkitys kerhon osallistujille
Ohjelman tärkeys	Merkitys kerhon ohjaajalle
Kerhoon kulkeminen	Kehittämisehdotuksia

Aineiston abstrahoinnissa muodostettu yhdistävä luokka, eli opinnäytetyön aihe

PÄÄLUOKKA	YHDISTÄVÄ LUOKKA
Merkitys kerhon osallistujille	Haapajärven seniorikerholaisten kokemuksia kerhon toiminnasta
Merkitys kerhon ohjaajalle	
Kehittämisehdotuksia	

Samalla tavoin pelkistin muutkin aineistosta nousevat ilmaisut. Pelkistetyistä ilmauksista ryhmittelin alaluokkia. Abstrahoinnin avulla siirryin alaluokista pääluokkiin. Yläluokkia oli vaikea muodostaa, koska se ei tuntunut tarkoituksenmukaiselta tässä aineistossa. Niinpä jätin yläluokat tekemättä ja siirryin alaluokista suoraan pääluokkiin. Pääluokiksi muodostin selvitystehtäviä vastaavat käsitteet, joita on kolme: Merkitys kerhon osallistujille, merkitys kerhon ohjaajalle ja kehittämisehdotuksia.

6 SELVITYKSEN TULOKSET

6.1 Haastateltujen taustatietoja

Keräsin haastateltavien taustatietoja lomakkeella ennen haastattelua. Näillä taustatiedoilla pystyin itselleni selvittämään kerhon osallistujajoukkoa. Ryhmähaastatteluun osallistui yhdeksän kerhossa kävijää. Kaikki haastatteluun osallistuneet olivat naisia. Kerhossa käy myös miehiä, mutta haastattelukerralla yhtään miestä ei ollut paikalla. Haastatteluun osallistuneet olivat iältään 63–89-vuotiaita. Pisin matka, josta kerhoon kuljettiin, oli noin viisitoista kilometriä. Haastateltavista suurin osa kertoi kulkevansa kerhoon autolla, joko omalla ja kaverin kyydissä. Muutama mainitsi tulevansa välillä myös polkupyörällä. Kerho on toiminut viisi vuotta ja haastateltavista kuusi kertoi käyneensä kerhossa sen alusta alkaen. Muut ovat olleet 1-3 vuoteen mukana toiminnassa.

Pyysin myös hyvin lyhyesti kertomaan syyn, miksi he käyvät kerhossa. Syistä yleisin oli yhdessä oleminen ja toisten kyläläisten tapaaminen. Toiset nostivat

esiin myös kerhossa vierailevat puhujat sekä vaihtelun arkeen. Yksi osallistujista kertoi haluavansa osallistumisellaan vaikuttaa siihen, että kylän vanhuksilla on myönteistä toimintaa.

6.2 Merkitys osallistujille

Kerhon merkitys Haapajärven kylälle näkyy monella tavalla. Tyhjillään olevalle koululle on saatu uutta käyttöä. Kerhon osallistujaryhmä on moninainen. Kerhossa käyvät niin yksin asuvat naiset kuin miehetkin sekä pariskunnat yhdessä. Kerho on tapaamispaikka kyläläisille, mutta myös ohjelman tärkeys nousi haastattelussa esille.

Kerhon sosiaaliset merkitykset nousivat haastattelusta vahvimmin esiin. Yhdessä olemisen ja tuttujen ihmisten tapaamisen tärkeyttä korostettiin. Kerhoon tullaan tapaamaan tuttavien ja vaihtamaan kuulumisia. Joillekin kerhossa kävijälle keskiviikon kerho merkitsee sen päivän ainoaa sosiaalista kontaktia. Yksinasuvalle ikäihmiselle kerho on syy lähteä kotoa ja samalla tapaa ihmisiä.

Just sanoin et ku yksinnää on ni sit välil kissalle haasteloo.

Kerhon osallistujat kokevat, että kerhon kautta kylän ikäihmisten kesken kehittyä sosiaalista verkostoa. Verkostoitumisen kautta pystytään pitämään kyläläisistä huolta.

Ja toisaalta, kylhän tässä on tietysti yks semmonenki puoli näissä tapaamis et tulee tämmösten vanhusten kesken tämmöstä verkostoo. Ja jos näyttää, ei tääl nyt ole vissii mitää tämmöstä ilmenny, mut jos näyttää et jollaki ei oikein ole asiat hyvin ni pystys toiset sitte auttamaan. Ku osa on kuitenkin yksinäenasuvia eikä omaisiakaan kaikilla ole ihan lähellä ainakaan.

Haapajärven kylällä kerho aloitti toiminnan, koska kylältä oli aiemmin loppunut Martta-kerhon ja lähetyspiirin toiminta. Sekä Martta-kerhoa että lähetyspiiriä toimi kaksin kappalein. Nämä toiminnat lopuivat eikä ikäihmisille enää ollut yhteistä kokoontumispaikkaa. Osallistujat pohtivat seniorikerhon merkitystä nykyajan maaseudulla:

Ennen ol kylällä nuorisoseura ja marttakerhot, kaik nää tämmöset. Ne on nyt loppu. Et oiskos tää nyt tult niinku korvaamaan niitä.

Maaseudun yhteisöllisyyden muuttumista eräs haastateltavista kuvaa hyvin:

No ohan tää et ku ei enää käyä naapurissa niinku ennen vanhaan ni tää on varmaan ihan sen tilalla. Ei oo maitolavaa.

Samankaltaisia tuloksia saatiin Keski-Suomen Elämän Virtapiirit -projektissa, jossa luotiin uusi toimintamalli haja-asutusalueiden ikäihmisten ryhmätoimintaan. Näissä Elvi-projektin ryhmien keskusteluissa nousi esille se, että yhteisöllisyys on muuttumassa myös maaseudulla. Ryhmäläiset kertoivat kyläilykulttuurin muuttumisesta; naapurissa ei kyläillä enää niin kuin ennen. Ryhmäläiset moittivat nykyajan käytäntöä, jossa ensin pitää ilmoitella tulostaan tai odottaa kutsua kylään. Myös yksinäisyyttä koettiin. (Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys 2011, 66)

Kerholaiset uskovat tällaiselle toiminnalle olevan kysyntää muuallakin Suomessa haja-asutusalueilla. Toiminta vaatisi muutaman aktiivisen, joka suunnittelisi ohjelman ja kutsuisi ihmisiä koolle.

Haastattelussa sosiaalisen merkityksen rinnalle nousi selkeästi myös se, miten tärkeä merkitys ohjelmalla on kerhossa. Monikaan ei varmasti tulisi viikoittain paikalle pelkästään vapaan seurustelun vuoksi, vaan ohjelma koettiin tärkeänä lisänä.

Miun mielestä täs kerhossa on se hyvä puoli et tänne on sitä, et ei oo ihan vaan sitä seurustelua, vaa et on sitä tietopuolista ohjelmaa. Ja se on ollu erittäin monipuolista.

Kerho on myös tärkeä paikka, jossa kuulee kylän ja muun maailman tapahtumista:

Nii välil kuulee jytkyjuttuja, pittää niitä tulla kuuntelemmaa. Sit tuota välil kuulee muita juttuja mistä ei tietäs mittää jos ei käis jossai tälläsessa. Jos istuu vaa ain kotona ni ei tiiä kylän tapahtumista.

Vaikka maaseudulla vielä nykyisinkin tunnetaan toiset kyläläiset melko hyvin, ei ikääntynyt, jonka toimintakyky on alentunut, enää pääse samalla tavoin liikkumaan kuin ennen. Elvi-projektin ryhmissä huomattiin, että kyläilykulttuurin muutos on yksi vahva tekijä, mikä saa ihmiset aktiivisesti osallistumaan tällaiseen

toimintaan. Kun kaikille avoin kokoontumispaikka on keskeisellä paikalla ja ihmisille tuttu, mahdollistaa se mutkattoman kokoontumisen ilman suuria järjestelyjä tai erillistä sopimista. (Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys 2011, 66)

Kerhossa käyminen koettiin virkistäväksi ja se toi mukavaa vaihtelua arkipäiviin. Kerhossa käy säännöllisesti seurakunnan edustaja.

Ja sit on ollu tuota myöskin tätä kulttuuripuolta. Seurakunta. Hengellistä hoitoa ollaan saatu.

Virkistäväksi voi kokea myös sen, että kerhon tapaamisissa nauru raikuu. Huumori on yksi keskeinen tekijä, mikä yhdistää kerholaisia. Toiminta ei ole liian tiukkapipoista, vaan monesti nauretaan vedet silmissä.

Elvi-projektin ryhmäläiset kokevat ryhmän tärkeänä, jokainen omalla tavallaan. Joillekin kokoontumispäivä tuo vaihtelua arkeen ja antaa mahdollisuuden rentoutua ja nauttia toisten seurasta. Monelle Virtapiiri-päivä on viikon kohokohta, josta ei jäädä pois mistään hinnasta. Osa haastatelluista kertoi, että muut menot ja työt sovitetaan niin, että paikalle pääsee. (Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys 2011, 68)

Virtapiiri-toiminnan vaikutusten yksi ulottuvuus on nähdä vertaisryhmä arjen tukijana. Toiminta pitää sisällään sosiaalisen tuen lisäksi myös psyykkisen ja fyysisen toimintakyvyn tukemista ja ylläpitämistä. Vertaisryhmätoiminnan rinnalle on syntynyt ryhmäläisten kesken tapaamisia, jotka ulottuvat ryhmätoiminnan kokoontumisten ulkopuolelle. Esimerkiksi kesä- ja joulutauoilla ryhmäläiset ovat pitäneet keskenään yhteyttä. Nämä Virtapiiri-toiminnan kautta syntyneet sosiaaliset tilanteet lisäävät osaltaan ryhmätoiminnan vaikutuksia hiljentyneillä kylillä. (Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys 2011, 69)

Tiivistetysti Haapajärven seniorikerhon merkitystä kyläläisille kuvaa eräs osallistuja:

Et tietysti tän toiminnan sisältö sen lisäksi että on vapaa seurustelu ja tuttuja kivoja ihmisiä tapaa. Saa kaiken lisäksi kahvit ja hyvät pullat.

6.3 Merkitys seniorikerhon ohjaajalle

Kerhon ohjaaja on saanut idean seniorikerhosta ja toiminut mukana alusta alkaen.

Ja sit tähän koululle ja miuta pyyettiin että mitä nää vanhemmat ihmiset haluais tänne. No mie sit keksin että miun käly assuu Myllymäellä ja hyö Myllymäen vpk-talolla pittää kerran kuukauvessa semmosia päiväkahveja ja siellä on joku teema. Ja siintä tää sit lähti.

Erityisesti kerhosta ja sen ohjelmasta vastaaminen ja vastuu toiminnan jatkuvuudesta painottuivat kerhon ohjaajan haastattelussa.

Lupasin alottaa yhtenä vapaaehtosena ja viis vuotta on männy.

Kerhon ohjaaja asuu maatilalla, mutta tilalla ei karjaa enää ole. Kerhon ohjaajana toimiminen onkin tuonut kaivattua tekemistä päiviin.

Ku on tottunu joka päivä seittemän päivää viikossa tekemään töitä lehmien kanssa ni kyllä sitä kaipaa sitä tekemistä.

Ohjaaja kokee tärkeänä tällaisessa toiminnassa sen, että kerhon kokoontumisella on aina joku teema. Hän kokee, etteivät kyläläiset tulisi paikalle pelkästään kahvin ja yhdessäolon takia. Yhdessä olemisen ja tuttavien tapaamisen lisäksi on tärkeää, että kerhossa on jotain ohjelmaa. Mielenkiintoinen puhuja tai muu vierailija kokoaa ihmiset koululle paremmin kuin pelkkä vapaa keskustelu. Kerhossa yhdistyvät uuden tiedon saanti ja sosiaalisuus. Myös ohjaaja kokee itselleen mielekkääksi sen, että kerhossa on joka viikko jotain uutta.

No eiks täällä voi olla pelkät kahvit? Mie sanoin et mie en ainakaa rupee selasia vetämään et tuu joka viikko tänne kahvia keittämään. Et sit pitää olla joku aihe et ne ihmiset tulloo. Mie oon sen kokenu, et ei ne tuu. Ku aiheita löytyy mielenkiintosia.

Usein ajatellaan, että tällainen kerhotoiminta on naisten juttu, mutta seniorikerhossa käy myös miehiä. Kerhon ohjaaja pyrkii järjestämään ohjelman niin monipuoliseksi, että myös miehet käyvät kerhossa.

Yllättävän hyväst on miehiä. Tääl on ollu jos mie äkkiä lasken ni kymmenkunta miestä lähemmäs ollu.

Kerhossa käyvät niin yksinasuvat naiset ja miehet, että pariskunnatkin yhdessä. Monipuolisen ohjelman merkitys korostuu.

Et se ei oo niiku yksinäisten vaan et just ku nää pariskunnat tullee. Ja sit just tää monipuolinen ohjelma et ko ossaa vaa haarukoija näistä ihmisistä heijän puhheisttaan ja toivveistaan et mitä nää halluu. Et mahollisimman monipuolista.

Seniorikerhon ohjaaja kertoo rohkeutensa kasvaneen toiminnan järjestämisen myötä. Yhteydenpito eri virastoihin ja järjestöihin ohjelman järjestämiseksi on kasvattanut hänen rohkeuttaan. Hän kertoo myös oppineensa kaikenlaista uutta järjestäessään kerhon toimintaa.

Vapaaehtoisena toimimiseenkin liittyy aina jonkinlainen vastuu. Seniorikerhon ohjaajan vastuu liittyy kerhon jatkuvuuden turvaamiseen ja sisällön järjestämiseen. Ohjaaja kertoo ajattelevansa päivän kerrallaan ja viikon kerrallaan. Ohjelman hän sanoo pyrkivänsä suunnittelemaan joitakin kuukausia eteenpäin, mahdollisuuksien mukaan. Vastuu kerhosta ja toisaalta uuden oppiminen ja mielekäs tekeminen muodostavat jännittävän yhtälön:

Tää on toisaalta rasite mut toisaalta tää on mielenkiintonen homma.

Samalla tavoin kuin työyhteisössä työntekijän jaksamista tuetaan, tulisi myös vapaaehtoisen jaksamista tukea. Oma terveydentila tai elämässä tapahtuvat muutokset vaativat vapaaehtoistyöntekijää kuuntelemaan itseään ja omaa jaksamistaan. Seniorikerhon ohjaaja ei koe tarvitsevansa varsinaista työnohjausta. Apu ja tuki, mitä hän kertoo tarvitsevansa, liittyy kerhon toiminnan järjestämiseen ja vastuun jakamiseen.

Mut kyl mie oon sen yrittäny niinku oman tehtävain suorittaa. Joskus se käyp ylivoimaseks mut tuota emmie haluais tätä lopettaakkaan.

6.4 Toiminnan kehittäminen

Kerhon osallistujien ryhmähaastattelusta ei varsinaisia toiminnan kehittämisehdotuksia noussut esiin. Toiminta koettiin hyväksi nykyisellään. Osallistujien mielestä toiminta on monipuolista ja sen toivotaan jatkuvan. Kerhotoiminnan jatkumisen merkitys korostui. Muutamia toivomuksia ohjelman sisältöön ehdotettiin:

Yks mikä olis varmasti sellane jos myö sitä saatas ilman ku ei sitä rahaa ole ni tämmöstä jotai senioreille sopivaa voimistelua. Et vaik onhan meil näitä ollu mut ei oo mitää säännöllisesti et saatas sillä viisiin niin usein et myö innostuttas tekemää niitä kotonaki sitte. Et se olis varmasti yks semmone juttu.

Kerhon ohjaaja on miettinyt, miten kerhoon saisi kyläläisiä enemmän osallistumaan. Hän haluaisi tavoittaa ja houkutella kerhon toimintaan myös sellaiset, jotka ei aiemmin kerhossa ole käyneet.

Joka jaksoon, syksyyn ja kevääseen joku sellane isompi vetonaula. Joku selanen ku ois. Et sit alkas sellaset ketkä ei oo käyny ni jos niil sais sit liikkeelle ja näkis kui paljo tääl o porukkaa muute. Ossa is innostuu.

Kerhon osallistujien haastattelusta tärkeimpänä nousi esiin toiminnan jatkuminen. Jotta toiminta voisi jatkua, tarvitaan yksi tai mielellään useampi henkilö sitä järjestämään. Kerhon nykyinen ohjaaja kertoi toiveestaan jakaa vastuuta kerhon ohjelman ja käytännön järjestelyiden jakamisesta. Myös kerhon toisena ohjaajana toimiva nosti esiin saman ajatuksen:

Mut tään kerhon puitteis nii mie olen mietiskelly että ens talvee ajatellen sitä että pitäskös semmone sopia semmone muutaman hengen ryhmä joka miettis sen ens talven ohjelman sitte läpi. Koska miullon ainaki se kokemus et jos täs kysyy kaikilta ni ei niitä ehdotuksia oikeen paljo tule. Et tehtäs ihan semmonen pienempi ryhmä tekis semmosen suunnitelman ja jututtelis kavereitaan vähä. Sillä tavalla ja saatas sovittua etukäteen tarpeeks pitkäl tähtäimellä.

Kerhon ohjelman suunnittelu ja järjestämisen päävastuu on tähän asti ollut yhdellä ihmisellä. Tein haastattelun keväällä, jonka jälkeen syksyllä kerhon palatua kesätauolta vastuu ja ohjelman suunnittelu on siirretty pienelle porukalle. Porukka yhdessä suunnittelee ja järjestää kerhon toimintaa, jolloin vastuu ja työmäärä jakautuvat useammalle.

Monelle yksinasuvalle kulkeminen koululle kerhoon voi olla esteenä. Kyläläiset kertovat yrittäneensä saada kylälle yhteistä kyyditystä kerhoon ja takaisin. Kylän taksit ovat kuitenkin kaikki varattuja koululaisten kyyteihin.

Tulijoita ois enemmänki mut tääl on kulkuyhteyvet. Et jos ei ole naapuria joka kuljettaa ni ei pääse. Ja myö kovasti kyllä yritettiin saada tänne tämmöstä julkista liikenteen apua siinä asiassa että joku tilaustaksi ajas mut ei se onnistunu.

Kuntien rooli järjestötoiminnan tukijana voidaan nähdä myös tiedonvälityksen ja järjestöjen välisen yhteistyöhön kannustamisen näkökulmasta. Monissa kunnissa ei enää ole henkilöä, jonka tehtäviin kuuluisi järjestöjen yhteyshenkilönä toimiminen ja järjestöjen yhteystietojen päivittäminen. Kun tämä perustyö kunnan ja järjestöjen välillä jää hoitamatta, on selvää, että tiedonkulku ja yhteistyön edellytykset heikkenevät. On siis tärkeää, että kunnat niukkenevista resursseistaan huolimatta panostavat järjestötoimintaan. (Pihlaja, 2010, 103)

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Haapajärvellä toimivan seniorikerhon toimintaa. Selvitystehtävät olivat:

1. Mikä merkitys seniorikerholla on kerhon osallistujille?
2. Mikä merkitys kerholla on kerhon ohjaajalle?
3. Miten seniorikerhon toimintaa voisi kehittää?

Selvitys toteutettiin teemahaastatteluina. Kerhon osallistujia haastateltiin ryhmähaastatteluna ja ohjaajaa yksilöhaastatteluna. Haastatteluaineisto litteroitiin ja analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Ryhmähaastattelu sopii hyvin tällaiseen ryhmään, jossa jäsenet tuntevat toisensa. Tutussa ryhmässä ihmiset uskaltavat helpommin osallistua keskusteluun ja yhden aloitettua keskustelun toisen on siitä helppo jatkaa. Myös tiedonkeruun kannalta ryhmähaastattelu on hyvä menetelmä, koska ryhmässä tulee enemmän ajatuksia esille kuin jos haastattelisi osallistujia erikseen. Kerhon ohjaajan osallistumisen ryhmähaastatteluun oli hyvä ratkaisu, sillä hän sai myös muut kerholaiset osallistumaan keskusteluun paremmin.

Ryhmähaastattelun haasteena oli ryhmän suuri koko, yhdeksän henkeä. Tiedonkeruun kannalta ryhmähaastattelu on kuitenkin kaikin puolin paras ratkaisu. Vaarana ison haastatteluryhmän kanssa oli se, että keskustelu saattaisi lähteä sivuraiteille, eli eksyä varsinaisesta aiheesta. Haastattelijana en ihan täysin onnistunut pitämään keskustelua aiheessa. Toisaalta olisi tuntunut epäkohteliaalta keskeyttää vapaa keskustelu palataksemme aiheeseen. Haastattelutilanteessa keskustelu siis eksyi välillä aiheesta, mutta myös tästä vapaasta keskustelusta sain hyödyllistä tietoa opinnäytetyöhöni. Ryhmässä oli muutama innokkaampi keskustelija ja toisaalta muutama osallistuja enemmänkin vain seurasi keskustelua.

Pohdin haastatteluja litteroidessa, olisinko saanut yksilöhaastatteluilla enemmän aineistoa selvitykseeni. Toisaalta ryhmähaastattelu oli perusteltu ratkaisu, koska haastattelun aihe ei ollut mitenkään arkaluontoinen. Jos aihe olisi ollut enemmänkin henkilökohtainen, olisivat yksilöhaastattelut olleet silloin perusteltua.

Haapajärvellä toimivaan seniorikerhoon tutustuttuani huomasin kerhon merkityksen kylälle. Kerho ei ole vain tapaamispaikka kylän ikäihmisille, vaan sillä on tärkeä merkitys koko kylälle ja sen lähiseuduille. Kerhon avulla tyhjälle kyläkoululle on saatu käyttöä ja kerholaiset pitävät ehkä yhteyttä kerhon ulkopuolellakin. Ryhmähaastattelussa esiin nousi ajatus siitä, että kerhon kautta kylän ikäihmiset verkostoituvat keskenään. Tällainen turvaverkosto on erityisen tärkeä yksinasuvalle.

Kerhon osallistujat itsekkin totesivat, että yhteisöllisyys maaseudulla on muuttumassa ja muuttuu edelleen. Osallistujien nuoruudessa on poikettu naapuriin kylään ilmoittamatta, mutta nykyään odotetaan kutsua kylään ja etukäteen olisi vielä hyvä ilmoittaa tulostaan. Seniorikerho on hyvä paikka tavata muita kyläläisiä. Kerho toimii keskeisellä paikalla ja kokoontumisen ajankohta on kaikkien tiedossa eikä tulostaan tarvitse etukäteen ilmoitella.

Vapaaehtoistyöllä ja vertaistoiminnalla on vahva ennaltaehkäisevä vaikutus, mikä tulisi huomioida palveluja suunnitellessa. Usein vapaaehtoistyönä toteutettu toiminta ei taloudellisesti paljoakaan vaadi, mutta toiminnan tukeminen muilla keinoin olisi tärkeää. Ikäihmisten vertaistoiminta, johon voidaan laskea kuulu-

vaksi kaikenlainen päivätoiminta ja kerhot, tukevat ikäihmisen kotona pärjäämistä. Toimintaan osallistuminen voi siirtää palvelujen tarvetta myöhemmäksi, mistä kertyy yhteiskunnalle säästöjä.

Tänä päivänä moni vanhus kokee yksinäisyyttä. Kerhotoimintaan osallistuminen luo sosiaalisia suhteita ja tunteen siitä, ettei ole yksin. Haja-asutusalueella lähin naapuri voi olla kilometrien päässä ja liikkuminen kodin ulkopuolella hankalaa. Kuljetukset kerhotoimintaan ja takaisin mahdollistaisivat yhä useamman ikäihmisen osallistumisen ja kotona asumisen tukemisen.

Elvi-projektissa kehitettiin toimintamalli, jossa haja-asutusalueen ikääntyneille kohdennettiin voimavaraistavaa ja aktivoivaa ryhmätoimintaa sekä vertaistukea. Elvi-projektista saatujen tulosten valossa voi todeta, että tällaista toimintaa tukemalla kunnat saisivat aikaan huomattavia säästöjä pitkällä aikavälillä vanhus-tenhuollossa. Työn tulokset ovat huomattavan tärkeitä ja ne tulisi huomioida myös muualla Suomessa. Toiminnalla tuettaisiin kotona asuvien vanhusten toimintakykyä, ja näin voitaisiin pidentää heidän kotona asumisaikaansa. Taloudellisesti ajateltuna kotonaan asuva vanhus, vaikka hän saisi kotihoidon palvelujakin, on huomattavasti edullisempi vaihtoehto kuin laitoshoidossa asuva. Taloudellisuuden lisäksi se on tietenkin myös paljon mielekkäämpi vaihtoehto hyväkuntoiselle vanhukselle.

Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista selvittää laajemmin ikäihmisten vertaistoimintaa haja-asutusalueella. Olisi kiinnostavaa tietää, mikä merkitys toiminnalla on kotona asumisen tukemisessa.

LÄHTEET

Etelä-Karjalan maakuntaportaali 2011. <http://www.ekarjala.fi/kylat/haapajarvi/>
(Luettu 30.8.2011)

Etelä-Karjalan Seniori-info. IsoApu.
<http://194.251.35.222/Kiinteasivu.asp?KiinteasivuID=11369&NakymaID=423>
(Luettu 3.10.2011)

Etelä-Karjalan Seniori-info. Ystävä- ja vapaaehtoistoiminta.
<http://194.251.35.222/Kiinteasivu.asp?KiinteasivuID=10279&NakymaID=423>
(Luettu 5.10.2011)

Etelä-Karjalan Sosiaali- ja terveyspiiri. Mallu-auto.
<http://www.eksote.fi/Kiinteasivu.asp?KiinteasivuID=1027&NakymaID=46> (Luettu 3.10.2011)

Forss, S. Karjalainen, P. & Tuominen, K. 1995. Mistä apua vanhana? Tutkimus vanhusten avuntarpeesta ja eläkeläisten vapaaehtoistyöstä. Helsinki: Eläketurvakeskus.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu –Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Kansalaisareena 2011. Eurooppalainen vapaaehtoistoiminnan vuosi 2011.
<http://www.kansalaisareena.fi/index.php?sivu=EUvapaaehtoivuosi2011> (Luettu 11.7.2011)

Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys 2011. Elvi-hankkeen loppuraportti.
<http://www.kssotu.fi/media/materiaalipankki/Elvi%20hankkeen%20loppuraportti.pdf> (Luettu 12.8.2011)

Laatikainen, T. (toim.) 2010. Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA.

Lahtinen, P. 2003. Ihminen on tärkein instrumentti. Työnohjaus vapaaehtoisessa tukihenkilötyössä. Helsinki: SMS –Tuotanto Oy.

Lappeenrannan kaupungin vanhuspoliittinen ohjelma vuosille 2006-2010.
http://www.lappeenranta.fi/loader.aspx?id=f72f5994-f22c-416f-9ed5-ac3ee08fa430_(Luettu 29.9.2011)

Lehtinen, S-T. 1997. Vapaaehtoistoiminta –kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Helsinki: Kansalaisareena.

Nylund, M. Yeung, A B. (toim.) Yeung, A B. Vapaaehtoistoiminnan timantti Teoksessa Vapaaehtoistoiminta –Anti, arvot ja osallisuus. 2005. Tampere: Vastapaino.

Pihlaja, R. 2010. Kolmas sektori ja julkinen valta. Helsinki: Kunnallisan kehittämissätiö.

Sosiaali ja terveysturvan keskusliitto 2011. Vertaistoiminnan perusteet.
<http://www.stkl.fi/vertsi-k1.html> (Luettu 9.7.2011)

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-4. painos. Helsinki: Tammi.

Liite1

HAASTATELTAVAN TAUSTATIEDOT

Ikä _____ vuotta

Sukupuoli

- Nainen
- Mies

Kuinka kauan olette kerhossa käyneet?

Mikä saa teidät tulemaan kerhoon?

Millä kuljette kerhoon?

Kuinka pitkä matka kotoanne on tänne koululle?

Liite2

SAATE

15.4.2011

Hyvä seniorikerhon osallistuja!

Olen sosionomi(AMK)-opiskelija Saimaan ammattikorkeakoulusta ja teen opin-
näytetyötä kerhon toiminnasta. Työssäni keskityn osallistujien kokemuksiin ker-
hosta. Olen valinnut aiheen oman ammatillisen kiinnostukseni vuoksi ja tutki-
muksen tuloksia tullaan käyttämään vain tässä opinnäytetyössä. Työ valmistuu
ensi syksynä.

Pyytäisin Teitä nyt osallistumaan haastatteluun. Haastattelu tehdään ryhmässä
vapaasti keskustellen. Haastattelu nauhoitetaan, jotta saadaan talteen kaikkien
keskustelijoiden puheenvuorot. Haastattelunauha jää vain opiskelijan haltuun ja
sitä käytetään luottamuksellisesti vain tässä työssä. Vastaukset pysyvät kaiken
aikaa nimettöminä.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista.

Ystävällisesti,

Marjukka Jouhkimo

sosionomi(AMK)-opiskelija

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liite3

TEEMAHAASTATTELURUNKO

Kerhon osallistujille:

1. Kerhon toiminnasta ja sisällöstä
2. Mitä kerho Teille merkitsee?
3. Mitä toivotte kerhon tulevaisuudelta?
4. Miten toimintaa voisi kehittää?

Kerhon vetäjälle:

1. Mikä on suhteenne alueeseen, Haapajärven kylään?
2. Mikä sai Teidät mukaan kerhon toimintaan?
3. Mitä kerho Teille merkitsee?